

Адресы: 422888, ТР, Әлки районы,
Аппак авылы, Тынычлық урамы, 1 йорт
Тел/Факс 8 (84346) 76443

422888, РТ, Алькеевский район,
с.Аппаково, ул.Мира, д.1
Тел/Факс 8 (84346) 76443

РЕШЕНИЕ

с.Аппаково

КАРАР

2022 елның 9 марта

№ 46

Татарстан Республикасы Әлки
муниципаль районы «Аппак авыл
жирлеге» муниципаль берәмлеге Уставына
үзгәрешләр һәм өстәмәләр керту турында

2003 елның 06 октябрендәге «Россия Федерациясендә жирле үзидарәне
оештыруның гомуми принциплары турында» 131-ФЗ номерлы Федераль закон
(соңғы үзгәрешләр белән), 2004 елның 28 июлендәге «Татарстан Республикасында
жирле үзидарә турында» 45-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы
нигезендә, Әлки районы прокуратурасының хокукий инициативасын өйрәнеп,
Татарстан Республикасы Әлки муниципаль районы «Базарлы - Матак авыл
жирлеге» муниципаль берәмлеге Уставының 85,86 статьясы нигезендә Базарлы -
Матак авыл жирлеге Советы КАРАР ИТТЕ:

1. Татарстан Республикасы Әлки - муниципаль районы “Аппак авыл
жирлеге” муниципаль берәмлеге Советының 2018 елның 11 октябрендәге 26
номерлы каары (2019.11.11, 19№, 2020.23.10.7№ үзгәрешләр белән) белән
расланган Татарстан Республикасы Әлки муниципаль районы Уставына
үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертергә (1нче кушымта).

2. Әлеге каарар гамәлдәге законнарда билгеләнгән тәртиптә үз көченә керә.

3. «Татарстан Республикасы Әлки муниципаль районы «Аппак авыл
жирлеге» муниципаль берәмлеге Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр керту
турында» каарарны гамәлдәге законнарда билгеләнгән тәртиптә дәүләт теркәвенә
жибәрергә.

4. «Татарстан Республикасы Әлки муниципаль районы «Аппак авыл
жирлеге» муниципаль берәмлеге Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр керту
турында» каарарны, Татарстан Республикасы Әлки муниципаль районы «Аппак
авыл жирлеге» муниципаль берәмлеге Уставының яңа редакциясен дәүләт
теркәвенә алганнын соң Аппак авыл жирлеге территорияндә Татарстан
Республикасы, Әлки районы, Аппак авылы, Мира ур., 1 йорт (жирле үзидарә
бинасы), Аппак авылы, Мира урамы, 1 йорт (мәдәният йорты) адресы буенча
максус жиһазландырылган стендларда урнаштырырга һәм Әлки муниципаль

районының рәсми <http://alkeevskiy.tatarstan.ru>. сайтында һәм Татарстан Республикасының рәсми pravo.tatarstan.ru порталында бастырып чыгарырга.

5. Әлеге каарның үтәлешен контролъдә тотуны үз өстемә алам.

Совет Рәисе,
Аппак авыл жирлеге башлыгы:

И.Х.Әбжаббарова

**Татарстан Республикасы Әлки муниципаль районы "Аппак авыл жирлеге"
муниципаль берәмлеге Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр**

5 статьяда (жирлекнең жирле әһәмияттәге мәсьәләләре):

5 статьяның 1 өлешендәге 9 пунктын түбәндәгө редакциядә бәян итәргә:

«9) жирлек территориясен төзекләндерү қагыйдәләрен раслау, төзекләндерү өлкәсендә муниципаль контрольне гамәлгә ашыру, аның предметы булып жирлек территориясен төзекләндерү қагыйдәләрен үтәү, социаль, инженерлык һәм транспорт инфраструктуралары объектларыннан һәм күрсәтелә торган хезмәтләрдән инвалидларның файдалана алуын тәэмин итү таләпләрен үтәү, курсәтелгән қагыйдәләр нигезендә жирлек территориясен төзекләндеруне оештыру;».

6 статьяда (жирлекнең жирле әһәмияттәге мәсьәләләренә кертелмәгән мәсьәләләрне хәл итүгә жирле үзидарә органнары хокуклары):

1 пунктка түбәндәгө эчтәлекле 17 пунктча өстәргә:

«17) алкоголь, наркотик яисә башка токсик исерек затларга ярдәм күрсәту چараларын гамәлгә ашыру.».

10 статьяда (жирле үзидарәне гамәлгә ашыруда халыкның турыдан-туры катнашуы):

10 статьяга түбәндәгө эчтәлекле 14 пункт өстәргә:

«14) инициатив проектлар;».

II бүлеккә 15.1 статьясын түбәндәгө редакциядә өстәргә:

«15.1 статья. Инициатив проектлар

1. Жирлек халкы яисә аның өлеше өчен өстенлекле әһәмияткә ия چараларны гамәлгә ашыру максатларында жирле администрациягә жирле әһәмияттәге мәсьәләләрне яисә жирле үзидарә органнарына хәл итү хокуки бирелгән башка мәсьәләләрне хәл итү буенча инициатив проект кертелергә мөмкин. Инициатив проектлар гамәлгә ашырыла ала торган жирлек территориясенең бер өлешен билгеләү тәртибе жирлек Советының норматив хокукий акты белән билгеләнә.

2. Инициатив проектны керту инициативасы белән уналты яшькә житкән һәм тиешле Жирлек территориясендә яшәүче кимендә ун гражданы булган инициатив

төркем, территориаль ижтимагый үзидарә органнары, авыл торак пункты старостасы (алға таба - проект инициаторлары) чыгыш ясарга хокуклы. Инициатив төркемнен минималь саны Жирлек Советының норматив хокукий акты белән киметелергә мөмкин. Жирлек Советының норматив хокукий акты нигезендә проект инициаторы булай хокуки шулай ук тиешле Жирлек территориясендә эшчәнлек алыш баручы башка затларга да бирелергә мөмкин.

3. Инициатив проект үз эченә түбәндәге мәгълүматларны алырга тиеш:

1) жирлектә яисә аның өлешендә яшәүчеләр өчен өстенлекле әһәмияткә ия проблеманы тасвирлау;

2) әлеге проблеманы хәл итү буенча тәкъдимнәрне нигезләү;

3) инициатив проектны гамәлгә ашыруның көтелгән нәтиҗәсен (көтелгән нәтижәләрен) тасвирлау;

4) инициатив проектны гамәлгә ашыру өчен кирәkle чыгымнары алдан исәпләү;

5) инициатив проектны гамәлгә ашыруның планлаштырылган срокы;

6) әлеге проектны гамәлгә ашыруда кызыксынуучы затларның планлаштырыла торган (мөмкин булган) финанс, мөлкәт hәm (яисә) эштә катнашуы турында белешмә;

7) инициатив түләүләрнең планлаштырылган күләменнән тыш, әлеге акчаларны инициатив проектны гамәлгә ашыруга куллану күздә тотылган очракта, жирле бюджет акчалары күләменә күрсәтү;

8) жирлек Советының норматив хокукий актында билгеләнгән тәртип нигезендә инициатив проект гамәлгә ашырылачак жирлек территориясенә яисә аның өлешенә күрсәтмә;

9) Жирлек Советының норматив хокукий актында каралган башка белешмәләр.

4. Жирлек Башкарма комитетына көртөлгәнче инициатив проект гражданнар жыленында, жыелышында яисә конференциясендә, шул исәптән территориаль ижтимагый үзидарәне гамәлгә ашыру мәсьәләләре буенча гражданнар жыелышында яисә конференциясендә, инициатив проект турында фикер алышу, жирлектә яшәүчеләрнең яисә аның өлешенең мәнфәгатьләренә туры килүен билгеләү, инициатив проектны гамәлгә ашыруның максатка ярашлылыгын билгеләү, шулай ук инициатив проектны хуплау өчен гражданнар жыленында, жыелышында яисә конференциясендә каралырга тиеш. Шул ук вакытта бер жыенда, бер жыелышта яки гражданнарын бер конференциясендә берничә инициатив проектны карау мөмкин.

Жирлек Советының норматив хокукий акты белән шулай ук гражданнарны сораштыру, аларның имзаларын жыю юлы белән инициатив проектка ярдәм итү мәсьәләсе буенча гражданнарның фикерен ачыклау мөмкинлеге каралырга мөмкин.

Инициатив проектны гамәлгә көрткәндә проект инициаторлары Жирлекнен Башкарма комитетына гражданнар жыены, жыелышы яисә конференциясе беркетмәсен, гражданнардан сораштыру нәтиҗәсен hәm (яисә) инициатив проектка Жирлек халкы яисә аның өлеше тарафыннан ярдәм күрсәтүне раслый торган имзалиган кәгазьләрне беркетә.

5. Инициатив проектны жирле администрациягә керту турындагы мәгълүмат инициатив проект жирле администрациягә көртөлгәннән соң өч эш көне эчендә

әлеге статьяның 3 өлешендә, шулай ук проект инициаторлары турында курсәтелгән белешмәләр "Интернет" мәгълүмат-телекоммуникация чөлтәрендәге муниципаль берәмлекнең рәсми сайтында бастырып чыгарылырга (халыкка житкерелергә) һәм урнаштырылырга тиеш. Бер үк вакытта гражданнарга Жирлекнең башкарма комитетына кисәтү һәм тәкъдимнәрен, биш эш көненән артмаган вакытта, тәкъдим итү срогын курсәтеп, тәкъдим итү мөмкинлеге турында хәбәр ителә. Искәрмә һәм тәкъдимнәрен уналты яшькә житкән Жирлек халкы жибәрергә хокуклы. Курсәтелгән мәгълүматны "Интернет" мәгълүмат-телекоммуникация чөлтәрендә урнаштыру мөмкинлеге булмаган очракта, курсәтелгән мәгълүмат составына әлеге жирлек көргән муниципаль районның рәсми сайтында урнаштырыла. Авыл торак пункты гражданнарына әлеге мәгълүмат авыл торак пункты старостасы аша житкерелергә мөмкин.

6. Инициатив проект Жирлек Башкарма комитеты тарафыннан аны керткән көннән алыш 30 көн эчендә ничшиксең каралырга тиеш. Муниципаль берәмлекнең башкарма комитеты инициатив проектны карау нәтижәләре буенча тубәндәгә каарларның берсен кабул итә:

1) инициатив проектны хупларга һәм аның өстенә эшләүне жирле бюджет турыйнагы каар белән каралган бюджет ассигнованиеләре чикләрендә тиешле максатларга жирле бюджет проектын төзү һәм карау тәртибенә туры китереп (жирле бюджет турыйнагы кааррага үзгәрешләр керту) дәвам итәргә;

2) инициатив проектка ярдәм итүдән баш тартырга һәм инициатив проектка ярдәм итүдән баш тарту сәбәпләрен курсәтеп, проектны инициаторларына кире кайтарырга.

7. Жирле администрация инициатив проектка ярдәм итүдән баш тарту турыйнагы каарны тубәндәгә очракларда кабул итә:

1) инициатив проектны керту һәм аны карауның билгеләнгән тәртибен үтәмәү;

2) инициатив проектның Россия Федерациясе федераль законнары һәм башка норматив хокукий актлары, Татарстан Республикасы законнары һәм башка норматив хокукий актлары таләпләренә, муниципаль берәмлек уставына туры килмәве;

3) жирле үзидарә органнарында кирәклө вәкаләтләр һәм хокуклар булмау сәбәпле, инициатив проектны гамәлгә ашыру мөмкинлеге булмау;

4) аларны формалаштыру чыганагы булып инициатив түләүләр тормаса, инициатив проектны гамәлгә ашыру өчен кирәк булган акча күләмендә жирле бюджет акчалары булмау;

5) инициатив проектта тасвирланган проблеманы нәтиҗәләрәк ысул белән хәл итү мөмкинлеге булу;

6) инициатив проект конкурс нигезендә сайлап алуны узмаган дип тану.

8. Жирлекнең башкарма комитеты ә әлеге статьяның 7 өлешендәгә 5 пунктында каралган очракта проект инициаторларына бергәләп инициатив проектны эшләп бетерергә тәкъдим итәргә, шулай ук аны компетенцияләре нигезендә жирле үзидарә органы яисә дәүләт органы карамагына тәкъдим итәргә хокуклы.

9. Инициатив проектларны курсәтү, кертү, фикер алышу, карау, шулай ук аларны конкурс нигезендә сайлап алуны үткәрү тәртибе Совет (Жирлек Советы вәкаләтләрен гамәлгә ашыруучы гражданнар жыены) тарафыннан билгеләнә.

10. Татарстан Республикасы бюджетыннан бюджетара трансфертлар исәбеннән финанс ярдәме алу өчен чыгарыла торган инициатив проектларга карата инициатив проектта булырга тиешле белешмә составына таләпләр, инициатив проектларны карау тәртибе, шул исәптән аларны хуплаудан баш тарту өчен нигезләр, мондый инициатив проектларны конкурс нигезендә сайлап алу тәртибе һәм критерийлары Татарстан Республикасы законы һәм (яисә) башка норматив хокукий акты нигезендә билгеләнә. Бу очракта 2003 елның 06 октябрендәге «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 131-ФЗ номерлы Федераль законның 26_1 статьясындагы 3, 6, 7, 8, 9, 11 һәм 12 өлешләре таләпләре кулланылмый.

11. Жирлекнең башкарма комитетына эчтәлеге буенча шундый ук ёстенлекле проблемаларны тасвиirlap берничә инициатив проект кертелгән очракта, жирле администрация конкурс нигезендә сайлап алуны оештыра һәм бу хакта проект инициаторларына хәбәр итә.

12. Инициатив проектларны конкурс нигезендә сайлап алуны үткәрү төзү һәм эшчәнлек тәртибе Жирлек Советының норматив хокукий акты белән билгеләнгән коллегиаль органга (комиссиягә) йөкләнә. Коллегия органның (комиссиянең) составы Жирлекнең Башкарма комитеты тарафыннан төзелә. Мондый чакта коллегиаль орган (комиссия) әгъзаларының гомуми санының яртысы Жирлек Советы тәкъдиме нигезендә билгеләнергә тиеш. Проект инициаторларына һәм аларның вәкилләренә коллегиаль орган (комиссия) конкурс нигезендә сайлап алуны уздырганда инициатив проектны карауда катнашу һәм алар буенча үз позицияләрен бәян итү мөмкинлеге тәэмин ителергә тиеш.

13. Проект инициаторлары, тиешле Жирлек территориясенدә яшәүче гражданнар жыены, жыельышы яисә конференциясе тарафыннан вәкаләтләр бирелгән башка гражданнар, шулай ук Россия Федерациясе законнары белән билгеләнә торган башка затлар инициатив проектны гамәлгә ашыруны Россия Федерациясе законнарына каршы килми торган формада ижтимагый контролне гамәлгә ашырырга хокуклы.

14. Жирлек Башкарма комитетының инициатив проектын карау, инициатив проектны гамәлгә ашыруның барышы, шул исәптән акчаларны куллану, аны гамәлгә ашыруда кызыксынучы затларның мәлкәти һәм (яисә) хезмәт катнашуы турында мәгълүмат "Интернет" мәгълүмат-телекоммуникация чөлтәрендәге муниципаль берәмлекнең рәсми сайтында бастырып чыгарылырга (халыкка житкерелергә) һәм урнаштырылырга тиеш. Жирлек Башкарма комитетының инициатив проектны гамәлгә ашыру йомгаклары турында хисабы инициатив проектны гамәлгә ашыру тәмамланган көннән алыш 30 календарь көн эчендә Жирлекнең рәсми сайтында бастырып чыгарылырга (халыкка житкерелергә) һәм урнаштырылырга тиеш. Күрсәтелгән мәгълүматны "Интернет" мәгълүмат-телекоммуникация чөлтәрендә урнаштыру мөмкинлеге булмаган очракта, күрсәтелгән мәгълүмат составына әлеге жирлек кергән муниципаль районның рәсми сайтында урнаштырыла. Авыл торак пунктында гражданнарга күрсәтелгән мәгълүматны аывыл торак пункты старостасы житкерергә мөмкин.»;

19 статья (гавами тыңлаулар, ижтимагый фикер альшулар):

19 статьяның 11 пунктын яңа редакциядә бәян итәргә:

«11. Генераль планнар проектлары, жирдән файдалану һәм төзелеш алыш бару кагыйдәләре проектлары, территорияне планлаштыру проектлары, территорияне ызынлау кагыйдәләре проектлары, территорияләрне төзекләндерү кагыйдәләре проектлары, расланган документларның берсенә үзгәрешләр кертүне күздә тоткан проектлар, жир кишәрлегеннән яисә капитал төзелеш объектыннан файдалануның шартлыча рөхсәт ителгән төренә рөхсәт бирү турындагы каарлар проектларына, рөхсәт ителгән төзелешнәң ин чик параметрларыннан тайпилуга, капитал төзелеш объектларын реконструкцияләүгә рөхсәт бирү турындагы каарлар проектларына, жирдән файдалану һәм төзелеш кагыйдәләре булмаганда, жир биләмәләреннән һәм капитал төзелеш объектларыннан файдалану рөхсәт ителгән бер төрне мондый файдалануның башка төренә үзгәрту мәсьәләләре буенча шәһәр төзелеше эшчәнлеге турындагы законнар нигезендә гавами тыңлаулар яисә ижтимагый фикер альшуулар үткәрелә»;

20 статьяда (Гражданнар жыелышы):

1 пунктта «һәм Жирле үзидарәнен вазыйфаи затлары» сүзләреннән соң «инициатив проектларны керту һәм аларны карау мәсьәләләре буенча фикер алышу» сүзләрен өстәргә;

7 пунктка түбәндәге эчтәлекле абзац өстәргә:

«Инициатив проектлар керту һәм аларны карау мәсьәләләре буенча гражданнар жыелышында уналты яшкә житкән шуши территориядә яшәүчеләр катнашырга хокуклы. Инициатив проектларны керту мәсьәләрен карау һәм тикшерү максатларында гражданнар жыелышын билгеләү һәм үткәру тәртибе Жирlek Советының норматив хокукий акты белән билгеләнә.».

22 статьяда (Гражданнар жыене):

3 пунктка түбәндәге эчтәлекле 4.1 пунктчасын өстәргә:

«4.1) 2004 елның 28 июлендәге «Татарстан Республикасында жирле үзидарә турында» 45-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы нигезендә торак пункт территориясенең әлеге өлешендә гражданнарның үзара салымы чараларын керту һәм алардан файдалану мәсьәләсе буенча жирlek составына керә торган торак пункт территориясе өлешендә;»;

3 пунктның 6 пунктчасын түбәндәге редакциядә бәян итәргә:

«6) авылара территориядә урнашкан торак пунктта яңа төзелгән жирlek булдыру турында халық инициативасын күрсәту максатларында, шулай ук, әгәр аның сайлау хокукуна ия халкы саны 300 кешедән артмаса, яңа төзелгән жирlekнең жирле үзидарә органнары структурасын билгеләү мәсьәләсе буенча яңа төзелгән жирлектә»;

4 пунктны яңа редакциядә бәян итәргә:

«4. Әлеге статьяның 3 пунктында 4.1 пунктчасында караган очрактан тыш, гражданнар жыене жирlek башлыгы тарафыннан мөстәкыйль рәвештә яки

жирлектә яшәүчеләрнең 10 кешедән ким булмаган төркеме инициативасы буенча чакырылырга мөмкин.»;

4 пунктның 4.1 пунктчасы түбәндәгә эчтәлек белән тулыландырырга: «Әлеге статьяның 3 пунктының 4.1 бүлгендә каралган гражданнар жыены, 10 кешедән дә ким булмаган санда торак пункт территориясенең тиешле өлешендә яшәүче кешеләр төркеме инициативасы белән жирлек советы тарафыннан чакырылырга мөмкин.

Гражданнар жыены үткәрелә торган торак пункт территориясенең бер өлеше чикләре Жирлек Советы каары белән жирле әһәмияттәге тиешле мәсьәләләрне хәл итүдә торак пункт территориясенең күрсәтелгән өлешендә яшәүчеләрнең мәнфәгатьләрен яклау критериеннән чыгып билгеләнә.»;

9 пунктта «торак пунктта яшәүчеләр» сүzlәреннән соң «(яисә аның территориясе өлешләре)» сүzlәрен өстәргә;

23 статьяда (Гражданнарны сораштыру):

2 пунктта түбәндәгә эчтәлекле жәмлә өстәргә: «Гражданнардан инициатив проектка ярдәм итү турсындағы фикерен ачыклау мәсьәләсе буенча сораштыруда инициатив проектны гамәлгә ашыру тәкъдим ителгән Жирлектә яисә аның өлешендә уналты яшькә житкән яшәүчеләр катнашырга хокуклы.»;

3 пунктка түбәндәгә эчтәлекле 3 пунктча өстәргә:

«3) инициатив проектны гамәлгә ашыру тәкъдим ителгән жирлектә яисә аның өлешендә яшәүчеләр - шуши инициатив проектка ярдәм итү турсында гражданнарның фикерен ачыклау өчен.»;

5 пунктның беренче абзацында «Жирлек-Советы. Каарда» сүzlәрен «Жирлек советы» сүzlәренә алмаштырырга. Гражданнардан сораштыру үткәру өчен «Интернет» мәгълүмат-телеқоммуникация чөлтәрендәге муниципаль берәмлек сайты кулланылырга мөмкин. Каарда»;

5 пунктка түбәндәгә эчтәлекле 6 пунктча өстәргә:

«6) «Интернет» мәгълүмат-телеқоммуникация чөлтәрендә муниципаль берәмлек сайтыннан файдаланып гражданнардан сораштыру үткәрелгән очракта, сораштыруда катнашучыларны идентификацияләү тәртибе.»;

7 пунктның 1 пунктчасында «жирлекнең жирле үзидарә органнары» сүzlәреннән соң «яисә жирлектә яшәүчеләрне» сүzlәрен өстәргә;

16.1 статьяның 6 пунктын түбәндәгә эчтәлекле 4.1 пунктчасын өстәргә:

«4.1) авыл торак пунктында яшәүчеләр өчен өстенлекле әһәмияткә ия мәсьәләләр буенча инициатив проект керту инициативасы белән чыгыш ясарга хокуклы;»;

38 статьяда (Жирлек Советы депутаты вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату):

1 өлешнен 7 пунктын яңа редакциядә бәяп итәргә:

«7) Россия Федерациясе гражданлығын яки чит ил гражданы жирле үзидарә органнарына сайланырга хокуклы Россия Федерациясе халықара шартнамәсендә катнашучы чит ил гражданлығын тұктату, чит дәүләт гражданлығы (подданство) яки яшәүгә рөхсәт бири төре яисә Россия Федерациясендә халықара шартнамәсендә башкасы каралмаган булса, Россия Федерациясе гражданының чит дәүләт территориясендә дайми яшәү хокуқын раслый торған яки Россия Федерациясендә халықара шартнамәсе нигезендә жирле үзидарә органнарына сайланырга хокуқы булған чит ил гражданына башка документ булу;»

44 статьяда (Жирлек башлығы вәкаләтләренең вакытыннан алда тұктату):

44 статьяны түбәндеге редакциядә бәяп итәргә:

«44 статья. Жирлек башлығы вәкаләтләрен вакытыннан алда тұктату

1. Жирлек башлығы вәкаләтләре түбәндеге очракларда вакытыннан алда тұктатыла:

- 1) үлем;
- 2) үз теләге белән эштән китү;
- 3) 2003 елның 6 октябрендәге «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 131-ФЗ номерлы Федераль законның 741 статьясы нигезендә эштән китү;
- 4) 2003 елның 6 октябрендәге «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 131-ФЗ номерлы Федераль законның 74 статьясы нигезендә вазыйфасыннан ваз кичү;
- 5) суд тарафыннан эшкә яраксыз яисә эшкә сәләте чикләнгән дип тану;
- 6) суд тарафыннан хәбәрсез югалған дип танылса яисә вафат дип игълан ителсө;
- 7) аңа карата судның гаепләү карапы законлы көченә керү;
- 8) дайми яшәү өчен Россия Федерациясеннән китү;
- 9) Россия Федерациясе гражданлығын яки чит ил гражданы жирле үзидарә органнарына сайланырга хокуклы Россия Федерациясе халықара шартнамәсендә катнашучы чит ил гражданлығын тұктату, чит дәүләт гражданлығы (подданство) яки яшәүгә рөхсәт бири төре яисә Россия Федерациясе гражданының чит дәүләт территориясендә дайми яшәү хокуқын раслый торған яки Россия Федерациясендә халықара шартнамәсе нигезендә жирле үзидарә органнарына сайланырга хокуқы булған чит ил гражданына башка документ булу;»
- 10) сайлаучылар тарафыннан чакыртып алу;
- 11) суд тәртибендә сәламәтлек торышы буенча Жирлек башлығы вәләкатләрен ғамәлгә ашырырга сәләтсез дип билгеләү;
- 12) 2003 елның 6 октябрендәге «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 131-ФЗ номерлы Федераль законның 13 статьясы нигезендә муниципаль берәмлекне үзгәртеп кору, шулай ук муниципаль берәмлек бетерелгәндә;

13) муниципаль берэмлек чикләрен үзгәрту аркасында муниципаль берэмлектә сайлаучылар саны 25 проценттан күбрәккә арту.

2. Жирлек башлыгының вәкаләтләре шулай ук муниципаль берэмлек башлыгы, аның ире (хатыны) һәм балигъ булмаган балалары 2013 елның 7 маенданы «Аерым категориядәге затларга Россия Федерациясе территориясеннән читтә урнашкан чит ил банкларында счетлар (кертемнәр) ачуны һәм булдыруны, акчалар һәм кыйммәтле әйберләрне чит ил финанс инструментларына ия булуны һәм (яисә) алардан файдалануны тыю турында» 79-ФЗ номерлы Федераль закон белән билгеләнгән тыюны үтәмәгән очракта, Россия Федерациясе Президентының ышанычын югалтуга бәйле рәвештә вакытыннан алда туктатыла.

3. Муниципаль берэмлек вәкиллекле органы вәкаләтләре чоры тәмамланганчы алты айдан да кимрәк вакыт калган булса, Жирлек башлыгын сайлау яңа сайланган Жирлек Советының беренче утырышында гамәлгә ашырыла.

4. Жирлек башлыгының вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган очракта, Жирлекнең яңа башлыгы Жирлек Советының якындагы утырышында, вәкаләтләр шул рәвешле туктатылган көннән алыш алты айдан артмаган срокта сайланы.

Жирлекнең яңа Башлыгы сайланана торган Жирлек Советы утырышын Жирлек башлыгының вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган көннән алыш алты ай узгач иң өлкән Жирлек Советы депутаты алыш бара.

Әгәр Жирлек Советы депутатларының билгеләнгән санының яртысыннан күбрәге уңай тавыш бирсә, депутат Жирлекнең башлыгы итеп сайланган санала.

5. Жирлек башлыгы вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган яки аңа карата суд карапы буенча сак астына алу рәвешендә процессуаль мәжбүр итү чаралары кулланылган яисә вазыйфасыннан вакытлыча читләштерелгән очракта, аның вәкаләтләрен Жирлек башлыгы урынбасары башкара.

Жирлек башлыгы урынбасары булмаганда Жирлек башлыгы вәкаләтләрен вакытлыча депутатлар, депутатларның инициатив төркемнәре тарафыннан тәкъдим ителгән кандидатлар арасыннан жирлек Советының якындагы утырышында сайланган Жирлек Советы депутаты башкара.

Жирлек башлыгы, Жирлек башлыгы урынбасары, яки Жирлек Советы депутаты тарафыннан вәкаләтләр башкару сргы муниципаль берэмлекнең элеккеге башлыгы вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган көннән алыш алты айдан арта алмый.

47 статьяда (Башкарма комитет вәкаләтләре):

2 пунктка түбәндәгэ эчтәлекле 19 пунктча өстәргә:

«19) алкоголь, наркотик яисә башка токсик исереклек халәтендәге затларга ярдәм күрсәту чараларын гамәлгә ашыру.»;

Уставның 47 статьясындағы 1 өлешенә түбәндәгэ эчтәлекле пункт өстәргә:

13) жирлек территориясен төзекләндерү кагыйдәләрен раслау, төзекләндерү өлкәсендә муниципаль контрольне гамәлгә ашыру, аның предметы булып жирлек территориясен төзекләндерү кагыйдәләрен үтәү, социаль, инженерлык һәм транспорт инфраструктуралары объектларыннан һәм күрсәтелә торган хезмәтләрдән инвалиларның файдалана алуын тәэмин итү таләпләрен үтәү,

курсәтелгән кагыйдәләр нигезендә жирлек территориясен төзекләндерүне оештыру, шулай ук жирлекнең торак пунктлары чикләрендә урнашкан аеруча саклана торган табигать территорияләреннән файдалануны, саклауны, урманнардан файдалануны оештыру;

47 статьяның 3 өлешен яна редакциядә бәян итәргә:

«3. Жирлекнең башкарма комитеты муниципаль контрольне гамәлгә ашыручи вәкаләтле орган булып тора.

1. Муниципаль контроль өлкәсендә жирле үзидарә органнары вәкаләтләренә керә:

1) муниципаль контрольне гамәлгә ашырганда дәүләт контроле (кузәтчелеге), муниципаль контроль өлкәсендә бердәм дәүләт сәясәтен гамәлгә ашырудা катнашу;

2) муниципаль берәмлек территориясендә муниципаль контрольне оештыру һәм гамәлгә ашыру;

3) әлеге Федераль закон, башка федераль законнар нигезендә башка вәкаләтләр.

2. Жирле әһәмияттәге, муниципаль район, шәһәр округы, шәһәр эчендәге бүленеше булган шәһәр округлары, шәһәр эчендәге районнар, муниципаль округлар мәсьәләләре буенча муниципаль контрольнең тиешле төрләрен гамәлгә ашыруны жирле үзидарә органнары вәкаләтләренә тапшыру

Муниципаль контрольне турыдан-туры гамәлгә ашыру функцияләрен жирлекнең башкарма комитеты органнарына мондый органнарның статусын билгеләүче хокукий актлар нигезендә йөкләргә мөмкин.

Юридик затларны, шәхси эшмәкәрләрне тикшерүләрне оештыру һәм уздыру белән бәйле мөнәсәбәтләргә карата муниципаль контрольне гамәлгә ашыру 2008 елның 26 декабрендәгеге «Дәүләт контролен (кузәтчелеген) һәм муниципаль контрольне гамәлгә ашырганда юридик затлар һәм шәхси эшмәкәрләрнең хокукларын яклау турында» 294-ФЗ номерлы Федеरаль закон нигезләмәләре кулланыла.».

56 статьяда (Жирлек Советы депутаты, башка вазыйфаи затлар эшчәнлегенең социаль һәм башка гарантияләре):

56 статьяны тубәндәгө редакциядә бәян итәргә:

«1. Үз вәкаләтләрен дайми нигездә гамәлгә ашырмаучы Жирлек Советы депутатына, башка вазыйфаи затларга бирелә торган социаль һәм башка гарантияләр 2009 елның 12 февралендәгеге «Татарстан Республикасында вәкиллекле орган депутаты, жирле үзидарәнең сайланулы вазыйфаи заты вәкаләтләрен гамәлгә ашыру гарантияләре турында» 15-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы һәм Жирлек Советы карарлары белән билгеләнә.

2. Үз вәкаләтләрен дайми нигездә гамәлгә ашырмаучы Жирлек Советы депутатына озынлыгы тулаем алганда аена ике һәм алты эш көненнән кимрәк булмаган чорга эш урынын (вазыйфасын) саклап калу гарантияләнә.».

63 статьяда (Жирлекнең муниципаль хокукий актлары системасы):

4 пунктка тубәндәгө эчтәлекле 4.1, 4.2 пунктчалар өстәргә:

«4.1. Эшмәкәрлек һәм инвестиция эшчәнлеген гамәлгә ашыру мәсьәләләренә кагылышлы муниципаль норматив хокукий актлар, эшмәкәрлек һәм инвестиция

эшчәнлеген гамәлгә ашыруны нигезсез кыенлаштыра торган нигезләмәләрне ачыклау максатларында, тиешле Жирлекнең жирле үзидарә органнары тарафыннан Татарстан Республикасы законы нигезендә муниципаль норматив хокукый актларда билгеләнгән тәртиптә экспертиза үткәрелегә мөмкин.;

4.2. Эшмәкәрлек һәм башка икътисадый эшчәнлекне гамәлгә ашыруга һәм аларның үтәлешен бәяләү муниципаль контроль қысаларында гамәлгә ашыруга, административ җаваплылыкка тартуга, лицензияләр һәм башка рөхсәтләр, аккредитация, бәяләүнең һәм экспертизының башка рәвешләрен бирүгә бәйле муниципаль норматив хокукый актларда булган мәжбүри таләпләрне куллануны билгеләү һәм бәяләү тәртибе (алга таба - мәжбүри таләпләр) 2020 елның 31 июлендәге «Россия Федерациясендә мәжбүри таләпләр турында» 247-ФЗ номерлы Федераль закон белән билгеләнгән мәжбүри таләпләрне куллану принципларын исәпкә алып муниципаль норматив хокукый актлар белән билгеләнә».

66 статьяда (Муниципаль хокукый актларны әзерләү):

4 пункка түбәндәге эчтәлекле 3 пунктча өстәргә:

"3) гадәттән тыш хәлләр вакытында табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләрне бетерү максатларында эшләнгән норматив хокукый актлар проектлары".

4 пунктта «эшмәкәрлек һәм инвестиция эшчәнлеге субъектлары өчен бурычлар» сүzlәрен «эшмәкәрлек һәм башка икътисадый эшчәнлек субъектлары өчен мәжбүри таләпләр, инвестиция эшчәнлеге субъектлары өчен бурычлар» сүzlәренә алмаштырырга.

5 пунктта «инвестиция эшчәнлеге» сүzlәрен «башка икътисадый эшчәнлек» сүzlәренә алмаштырырга.

78 статьяда (Жирлектә бюджет процессы):

7 өлешнең 2 абзасына түбәндәге эчтәлекле алтынчы абзац өстәргә:

«Россия Федерациясенең милли үсеше максатларын һәм гавами хакимият органнары эшчәнлегенең аларга ирешүе юнәлешен билгели торган документларда;»

78 статьяның 3 пунктын үз көчен югалткан дип танырга.

80 статьяда (Гражданнарының үзара салым акчалары):

1 пунктта «торак пункт» сүzlәреннән соң «(яисә аның территориясе өлешләре)» сүzlәрен өстәргә;

2 пунктта «4.1 пунктында» сүzlәрен «4.1 һәм 4.3 пунктларында» сүzlәренә алмаштырырга.

XIII бүлекне түбәндәгө эчтәлекле 80.1 статьясы өстәргә:

«80.1 статья. Инициатив проектларны гамәлгә ашыруны финанс яғыннан һәм башкача тәэмин итү

1. 2003 елның 06 октябрендәге «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 131-ФЗ номерлы Федераль законның 26.1 статьясында каралган инициатив проектларны гамәлгә ашыруны финанс белән тәэмин итү чыганагы, шул исәптән муниципаль берәмлекнең тиешле чыгым йөкләмәләрен финанс белән тәэмин итү максатларында бирелгән инициатив түләүләр күләмнәрен һәм (яисә) Татарстан Республикасы бюджетыннан бюджетара трансферларны исәпкә алыш төзелгән, муниципаль берәмлекнең тиешле чыгым йөкләмәләрен финанс белән тәэмин итү максатларында бирелгән инициатив проектларны гамәлгә ашыруга жирле бюджет турында карап белән каралган бюджет ассигнованиеләре булып тора.
<http://vsrv065-app10.ru99-loc.minjust.ru/content/act/96e20c02-1b12-465a-b64c-24aa92270007.html>

2. Инициатив түләүләр астында гражданнарның, шәхси эшмәкәрләрнең һәм һәм Россия Федерациясе законнары нигезендә берләшкән юридик затларның конкрет инициатив проектларны гамәлгә ашыру максатларында. ихтыярый нигездә түләнә торган һәм Россия Федерациясе Бюджет кодексы нигезендә жирле бюджетка күчерелә торган акчалары анлашила.

3. Инициатив проект гамәлгә ашырылмаган очракта, инициатив түләүләрне жирле бюджетка күчергән затларга (шул исәптән оешмаларга) кайтарылырга тиеш. Инициатив проектны гамәлгә ашыру йомгаклары буенча инициатив проектны гамәлгә ашыру максатларында файдаланылмаган инициатив түләүләрнең калган өлеше, күрсәтелгән түләүләрне жирле бюджетка күчергән затларга (шул исәптән оешмаларга) кайтарылырга тиеш.

Жирле бюджетка күчерелгән затларга (шул исәптән оешмаларга) кире кайтарылырга тиешле инициатив түләүләр суммаларын исәпләү һәм кире кайтару тәртибе Жирлек Советының норматив хокукий акты белән билгеләнә.

4. Инициатив проектларны гамәлгә ашыру шулай ук кызыксынган затларның ихтыярый мөлкәти һәм (яисә) хезмәттә катнашу рәвешендә дә тәэмин итепергә мөмкин.».

87 статьяда (Жирлек Уставының үз көченә керү тәртибе, әлеге Уставка үзгәрешләр кертү турында карап)

87 статьяның 2 пунктын яңа редакциядә бәян итәргә:

«2. Жирлек Уставы, әлеге Жирлек Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр керту турында муниципаль хокукий акт Дәүләт теркәве узганнын соң рәсми рәвештә басылып чыгарга (халыкка житкерелергә) тиеш һәм Жирлек территориясендә максус мәгълүмат стендларында һәм «Интернет» мәгълүмат-телеоммуникация чөлтәрендәге «Татарстан Республикасы хокукий мәгълүматының рәсми порталы» нда (PRAVO.TARSTAN.RU), шулай ук Россия Юстиция министрлыгы «Россия Федерациясендә норматив хокукий актлар» порталында (<http://pravo-minjust.ru>, <http://pravo-minjust.ru>) рәсми басылып чыкканнан соң (халыкка житкергәннән) үз

көченә керә. Жирлек башлыгы теркәлгән Жирлек Уставын, әлеге Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында Жирлек Советы каарын муниципаль берәмлекләр уставларын теркәү өлкәсендә вәкаләтле федераль башкарма хакимият органының территориаль органыннан Жирлек Уставы, 2005 елның 21 июлендәге 97-ФЗ номерлы Федераль законның 4 статьясындагы 6 өлешендә каралган Татарстан Республикасы Муниципаль берәмлекләре уставларының дәүләт реестрына үзгәрешләр кертү турында муниципаль хокукий акт турында белешмәләр кертү хакында хәбәрнамә кергән көннән соң жиде көн эчендә бастырып чыгарырга (халыкка житкөрөргө) тиеш.»